

ЎЗБЕКИСТОН МАДАНИЯТИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР МАДАНИЯТ МИНИСТРЛИГИ ВА
ЎЗБЕКИСТОН ЕЗУВЧИЛАР СОЮЗИНИНГ ОРГАНИ

15 ИЛ ЧИҚИШИ
№ 42 (1482).

СЕШАНБА 1970 йил, 26 май.

Баҳоси 3 тийин

ТАРЖИМАДА ҲАМ УСТОЗ

В. И. ЛЕНИННИНГ 100 йиллик юбилейи муносабати билан дохилмизнинг ҳаёбахш таълимий-энциклопедик характерга эга яна бир бор небот қилинди. Ленин асарларидан инсоният фаолиятининг барча мураккаб масалаларига доир энг зарурий маълумотларни топиш мумкин. Жумладан таржима назарисини доир ҳам тоғ қимматли филармония учрамади.

В. И. Ленин таржимаси адабиётининг назарисини, тадқиқотчи, муҳаррири, таълилотчи ва расм-бар-бўниш билан бирга ақолиё таржумон ҳам эди. У немис, француз, инглиз тилларини яхши билган ва поляк, италиян, швед, чех, юнон, лотин тилларидан ҳам маълумот бўлган. Ленин немис, инглиз ва француз тилларидан ингиз юзга ақин асарни таржима қилган эди. 1889 йилнинг охири ва 1890 йилнинг бошида В. И. Ленин «Коммунист» партия манифестини таржима қилди. Замонашарлар «ақолиё таржима» деб таърифлаган бу асар 20 йилар Улъяновнинг биринчи таржимаси бўлган. 1894 йили Ф. Энгельснинг «Опла, ҳусусий мук ва давлатнинг пелиб қиши» асарини, 1895 йили Венада «Фридрих Энгельс» номи мақола, 1896 — 98 йилларда эса немис экономисти Карл Биохернинг «Халқ ҳўжамининг келиб қиши» асарларини таржима қилди.

1899 йилнинг сентябрий ойида Сидней ва Београдда Вебларнинг «Инглиз тред-унионизмин назарисини ва таърифисини» асарининг 1-томи Наведжа Константинюва Крупская ҳамкорлигида таржима қилиниб нашр этилди. 1-томнинг таржимаси 1901 йилда чоп этилди. Бунда В. И. Ленин таржиманинги муҳаррири сифатида кўрсатилган.

Буллардан ташқари Клара Цеткиннинг «Шуттарда бўлиб ўган халқроқ социалистик конгресс», Гайдманнинг «Социализм, тредунионизм ва сиёсий кураш», К. Кауцскийнинг «Социал революция», Гобсоннинг «Имперализм» асарни, Карл Маркснинг «Францияда граждандар уруши», унинг Кутельманга боған хатлари таржималари ҳам Ленин қаламига мансуб.

Ленин Гегель, Фейербах, Жорж Беркли, Карл Клаузевиц, Фердинанд Лассаль, Сен Симон ва бошқа шў каби жамият-ишқон олимларини тарих, фалсафа, экономикани доир асарларини рус тилига ағдарган.

Афуски, бу таржималарнинг

кўплари қўлёзма ҳолида йўқолиб кетган, айримларига сақланган. Ленин ўша маъжуд қўлёзма тартибга келтириб нашр этилди. 100 босма шиста борис қоларди — деб ёзди Ленин таржималари устида илмий иш олиб бораётган москвалик таржимашунос олиб В. Яковлев.

ЛЕНИН таржималарини ўрганиш ҳар бир таржимон ва таржимашунос учун улкан маънабдир. Унинг моҳир таржимон бўлганлиги, таржимаси жаравида ҳар бир сўз, термин ва иборанинги маънасини тўла рўёба чиқариш учун астойдил меҳнат қилганлиги дохрий таржималарида жуда равшан акс этирилган. Бу айниқса К. Маркс ва Ф. Энгельснинг «Коммунист партия манифестини» таржимасида яхши ўс ифодасини топиб эди. Афуски, бу асар тўлалигича бизга етиб келолмади. Бу ҳақда биринчи рус марксистларидан А. И. Еримасов ўс асарларидида муфассал айтиб берган эди.

«Ўша вақтда, — деб ёзди у, 1890 йилларда Владимир Ильич «Коммунист манифестини» ақолиё таржимасини вужудга келтирган эди. Бу таржима қўлд-қўлга ўтиб ювар эди. Сўнгра биз уни Сиварьга олиб бердик. Бу эрда мен дафтарини бир ёққа тўхтаб бердим. Унинг ушунинг оқси позиция тинтувдан қўриқ дафтарини оловга ташлабди. Мен учун бу жуда ағлич бир воқеа, чўнки ақолиё таржиманинги ноубуд бўлишига мен ҳам бир томондан айбдорман».

Муфассал таржима шундай қилиб йўқолиб, лекин В. И. Ленин юлдан ортқи марта бу асарга рожаат қилди. «Бу кичик китобча юзлаб томларга арийди, — деб ёзган эди Ленин. Манифестдан алоҳида парчаларини Ленин ўзининг қўлд-қўл асарларига киритган ва шў парчалар бир жойга тўпланса «Манифест»нинг бир тал қисмини ташкил қилади. Совет ҳўшманияти йилларида СССР-да «Коммунист партия манифестини» 12.000.000 тирада 300 марта нашр қилинган. Унинг 1943 йилдан кейин қиққан барча нашрларда Лениннинг таржимаси намуналарини, таъриф ва терминларини асос қилиб олинган.

Рус тилида «Манифест»нинг бир неча таржималари мавжуд. Шуллардан энг биринчиси Бакунинг қаламига оид. Бу таржима 1869 йилда Мюневада нашр қилинган. Ундан кейин 1882 йилда

ва 1900 йилларда Плехановнинг иккита таржимаси пайдо бўлган. Яна уч йилдан кейин Поссе таржимаси вужудга келган. 1907 йили Вороский ўзининг янги таржимаси билан қанилган. Бу таржималардан кейин Россияда яна 7 та ҳўсха вужудга келди. Қўпл таржималар ўз вақтида нашр қилинмасдан қўлёзма ҳолида қўлд-қўлга ўтиб юрди. Улар орасида В. И. Ленин таржимаси ўзининг чуқурлиги, ўткирлиги билан ақолиё таржима бўлиб турди. Чўноқчи «Коммунист партия манифестини»нинг биринчи бобида «Халқ қандай сиёсий кураш қишади» деган таъриф ҳўзр афоризмга айланиб кетди. Бу таърифнинг орғиналга энг яқин таржимаси Ленин қаламига мансубдир.

В. И. Лениннинг таржимонлиги фаолиятини еритиш, унинг таржималари уотида илмий-тадқиқот ишлари олиб бориш ва унинг таржимаси санъати ҳақида айтган қимматли филармония ўрганиш таржимашунослик фанинги энг ақтуал масаласига айлантадир.

Ўз таржималари ва бошқа таржимонлар ишига талабчанлик билан қараган Владимир Ильич таржима танқидисини сифатида ҳам таърифган.

У Маркс ва Энгельс асарларини таржималарида уғрайдиган қимматларини очиб тўшлаган. Марксизмининг душманлари томонидан бузиб таржима қилинган парчаларни қайта таржима қилиб, рақибларнинг ниятини фўш қилган, Маркснинг ҳар бир таърифи, ҳар бир иборасининг маъносини учун махсустар билан кескин кураш олиб борган.

В. И. Ленин ва таржима масалалари мавзуи ҳали таржимашуносларнинг энг кам ишланган ва қўлд-қўл бой материалларини ўзида сақлаб келётган проблемалардан биридир.

Ўзбекистонда таржима масалаларига катта аҳамият берилаяпти. Таржима назарисининг муҳим проблемалари ишланб, илмий асарларда еритиб борилапти. Сиёсий адабиёт таржималари масалаларида айтиб ҳам янада қўчайтирилиш керак. Бу ҳўсуда илмий иш олиб бориш таржимонларнинг ва таржима назарисининг энг муҳим вазифаларидан биридир.

Г. ГАФУРОВА,
А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг илмий ходими.

МАҚБУЛ ЛОЙИХАЛАР

Мақкур ансамблининг муаллифлари бу биноларнинг лойиҳаларини яратишда архитектура соҳасида эришилган энг янги замонавий ютуқлардан, ўзбек меъморчилик санъатининг илгор усулларидан ўрилли фойдаландилар.

В. И. Ленин проспекти шаҳарнинг бош плани асосида бунёд этилаётган бўлиб, унинг узунлиги тўрт километрга яқин, эни 150 метр. Проспектдаги бинолар ҳамда хиебон бир-бирига узвий боғланган. Улар бир-бирини тўлдирди. Шунингдек, қўқаламзорлаштириш, ободонлаштириш ҳамда транспорт қатновларига қўлайдир. Келгусида Ленин проспектининг қиёфаси яна ҳам гўл-гўл очилади. Бу эрда янги хиебонлар, гулзорлар, қўқалар, ансамбли тўлдирувчи янги ақолиё бинолар бунёд этилади.

Меъморлар коллективи мақкур биноларнинг лойиҳаларини яратишда маҳаллий материаллардан умумий фойдаланган. Шунингдек, бизда шаҳарини ободонлаштириш, биноларнинг архитектура жиҳатидан бадиийлигини ошириш, шў билан биргача маҳаллий табиий ва сўзлий қўқилиш материаллардан фойдаланишда катта тадбирларни биринчи марта ақалга оширди. Бизда қўқилиш инженерлиги соҳасидаги тадбирларни рўёбга чиқариш юзасидан йирик тинир-бетон коллектори ишга туширилди. Шунингдек, коммуналчи соҳаларида ҳам янги ютуқларга эришилди. Шў гисн қўқонарлики, кучли ер қимирлашига чидаш берадиган биноларда архитекторлар миллий нақшлар асосида темир-бетонлардан ишланган панжа-

ра типидида нақшлардан ўрилли ва умумий фойдаланганлар. Шў билан: бирга айрим биноларда ганчкорлик, мармар ва ёғоч ўймакорлиги, қўқоличилик, мисгарлик санъати намуналарини ҳам қўқлаганлар.

Бу катта тадбирларни амалга оширган ижодкорлар «Ташкент» институтидан архитекторлар Л. Адамов, В. Муратов, инженер В. Гришин, Москвадаги «ЦНИИЭП» институтидан архитекторлар Е. Розанов, В. Шестопалов, инженерлар В. Кричевский, Н. Ленточников, шунингдек, ўзбекистонлик моҳир халқ усталаридан Қодиржон Хайдаров ҳамда Маҳмуд Усмоновлардир. «Авторлар коллективи» В. И. Ленин номидаги Марказий музейнинг Тошкентдаги бўлимини Ўзбекистонда улғў дохрий В. И. Ленин хотирасига ўрнатилган улкан ёдгорлик деб биланган ва унинг бунёд этишда барча имкониятлардан ўрилли фойдаланганлар. Республика ҳўкумати бу ижодкорларнинг ҳўжватларини муносиб кўрлади ва уларни Хамза номидаги республика мукофоти билан тақдирлади.

ХАМЗА мукофоти лауреати бўлган ижодкорлардан яна бир гўруҳи «Моспроект-1» институтининг архитекторларидан А. Рочего, В. Стрейская, Г. Гинзбург, Ю. Раниский, М. Фирсов, бош инженер В. Ханджидарлар. Улар Тошкентда қўқилиган Марказ —1, Марказ —2 микрорайонларининг лойиҳасини учун бу юксак мукофотга мушарраф бўлдилар.

Марказ —1 ва Марказ —2 микрорайонларининг типовой лойиҳаси «Моспроект —1» институт коллективини томонидан ишлаб қиқилган бўлиб, уни «Главмострой»нинг қўқуруви, инженер ҳамда бинокорлари амалга оширдилар. Мақкур микрорайонлар Тошкентнинг бош плани билан узвий боғланган. Бу бинолар ақолининг истиқолат қиқилиш учун ағча қўлай ҳамда архитектура бадиийлиги жиҳатдан ҳўзирги кун талабига жавоб беради. Шў билан бир-

га шаҳримиз манзарасининг яна ҳам гўзаллаштиришга муносиб ҳўсха қўшган. Тошкент меъморчилигида янги бўлган 9 қаватли бинолар (мақкур коллектив томонидан ишлаб қиқилган 4 қаватли гузар-жой бинолари ҳам) оригинал конструкцияси ва планлаштирилиши, тақий ҳамда ички сифатли пардозлари билан ҳам кишини қўқовтиради. Яна шў томонини муҳимки, микрорайонларини планлаштиришда ирригация ҳамда қўқаламзорлаштириш жиҳатларига алоҳида аҳамият берилган.

В. И. Ленин туғилган кўнунг 100 йиллигига бағишлаб энг ақш адабиёт, санъат ва архитектура асарлари учун ўқатилган республика конкурсига келтирилган архитекторлардан И. Карамис, Н. Савченко, инженер-конструктор А. Седов ва расмчи В. Қўт-қиллар ҳам 2600 ўринга мўқаллабдан мактаб биноси лойиҳаси билан қатнашиб муносиб тақдирландилар. Бу улкан мактаб биноси Марказ —7 да қўқилиган бўлиб, у мактаб қўқилиш соҳасида қўқилиган замонавий лойиҳадир. Мақкур билим ўчоғи ўқувчиларнинг машғулот олиб бориш учун жуда қўлай, шў билан бирга бино архитектура жиҳатдан планлаштирилиши ҳамда бадиийлиги жиҳатидан ақолиё билан таъсирли санъат синтези муваффақиятли топишган.

Республика мукофотини Москвадаги «ЦНИИЭП» лойиҳалаш институтининг меъморларидан М. Владимиров, В. Коробов, К. Красильников, А. Криппа, Б. Рубаненко ва бошқалар Марказ —4, Марказ —5 да қўқилган 9 қаватли биноларнинг типовой лойиҳалари учун олдилар.

Меъморларнинг улғў санъатини буюқ дохрий В. И. Ленин туғилган кўнунг 100 йиллигини муносиб қўқурунлар билан қўқиб олдилар ва Тошкентнинг қайта қўқилишда катта ижодий фаолият кўрсатдилар. Ақолиё қўқонарларнинг муаллифлари ижодий зафарлар ер бўлсин.

Тўққую ҚОДИРОВА,
архитектор.

Санъат байрами

Шў йилнинг апрель ойида мамлакатимизда дохрий В. И. Ленин туғилган кўнунг 100 йиллигига бағишлаб Чехословакия Социалистик республикасининг маданият қўқонарли Зўр шодёна билан бошланди. Чехословакиялик санъаткорлар мамлакатимизнинг қўқина шаҳарларида бўлишиб, ўз санъатларини намойиш этмоқдалар.

Бу улкан санъат шодёнаси кейинги қўқонар республика-мизда ҳам муваффақиятли ўтди.

Концертларда «Сотилган қайиш» операсидан ўверторалар, «Вултара» («Менинг Ватаним») симфоник поэмаси «Янги дунё» асарларидан парчалар ижро этилди.

А. ИСКАНДАРОВА.

МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

РЕСПУБЛИКАМИЗДАГИ қўқина театрлар, концерт таълилотлари ансамбллари Совет Армияси жангчиларининг меҳмонига бўлиб тўрадилар. Улар энг ақш спешталлардан, махсус тузилган концерт программалари билан маданият хизмат кўрсатишнинг муқаддас бурч деб биландилар. Халқини мининг ҳўрматли санъаткорлари жангчиларини, офицерларини, ишқон ҳам ҳар сафар озиқиб кўтган азиз ижодкорларидирлар. Ўзбекистон саҳна усталарининг ва ижодий ағсамбаларининг беғул томошалари зўр қизиниш ўғотиб келётганининг сабаби ҳам шундир.

Яқинда Тошкент офицерлар уйдига жангчилар билан санъаткорларнинг дўстона анжумани бўлди. Бу эрда Туркистон Ҳарбий округидаги ватанпарварларга хизмат қиқиб, доимо ҳўрмат қўқониб келётган атоқли санъаткорлар солдат ва офицерларини билан учрашдилар. Ўзбекистон Театр жамиятининг республика Ҳарбий отақли комиссиясининг раисаси, Ўзбекистон ССР халқ артисти Марям Якубова сарҳисоб берди.

Ефрейтор Курдин санъаткорларнинг Ҳарбий қисмларга, хатто маъш майдонларига бориб маданий ҳам маталар кўрсататганлари учун Туркистон Ҳарбий округи жангчиларининг миннатдорчилигини наҳор қилди.

Театршўнос Б. Насриддинов эса Ҳарбий-отақли Улғў Ватан уруши палласида айнақса қўқанганлигини мисолларда айтиб, санъаткорлар билан Ҳарбийлар ўртақлиги ижодий алоқаларини мустаҳкамлашга даъват эди.

Анжуманда композитор Демен-

тьев, полковник Злобин, Виктор Новосельскийлар ҳам нақб сўзларини айтдилар. Кейин СССР Мулоффа министригининг Фахрий ёрлиғи Ҳарбий отақли ишларини намунали олиб бораётган Юри Якубов номидаги Ўзбек Давлат филармониясининг хор капелласи коллективига топширилди. Кейин актив санъаткорларга, композиторларга Туркистон Ҳарбий округи Сиёсий — пропаганда бошқармасининг фахрий ёрлиқлари, СССР Журналистлар соҳанинги пул-буғум мукофотлари топширилди.

Ҳарбийлар орасида актив маданий хизмат кўрсатиб тақдирланганлар қаторида Марям Ихтиёрова, Хай-

ри Изомов, Сасон Беньяминов, Севилья Тангуриева, Борис Гленко, Тамара Назарова, Хабибулло Байнаев, Дилором Шерова, Баҳром Маълотов, Усмон Тошматов, Светлана Барыкова, Бахтиёр Ихтиёров ва бошқалар бор.

Кеча охирида Туркистон Ҳарбий округи ашула ва рақс ансамбли ўзбек санъаткорларига атаб катта программда концерт қўқиб берди.

Ҳасан ИҶДРОШЕВ.

СУРАТДА: ансамбль қизлари «Замондошлар, эшитинг!» вокаль —хореографик сюитани ижро этмоқдалар.

Автор фотоси.

ПОЯТХТИМИЗНИНГ

Октябрь районидаги 63-107 сайёв бўлиминингаси бордир. Бориниш мақсад СССР Олий Советига маънабдиган сайловларга тайёрларлик ишлари билан танишини, сайловчиларнинг шодлиқларига ҳамнафас, ҳамжиҳат бўлиш эди. Ҳа, ҳамжиҳат бўлиш, шў мининг бир бўлиб шодлигини эди. Агитпункт гавкум. Ҳаммининг чехрасида шодлиг. Чўнки табиатнинг энг олий гули бўлиш ҳарати инсон ортағи кун бу кундан порлоқроқ, бу кундан фаровонроқ эканлигини жуда яхши билди. Дарвоқе, бутун унинг шодлигини бори боиси нима? Бўнинг сабаби шунда: Бутун совет халқи каби республикаимиз меҳнаткашлари ҳам СССР Олий Советига бўладиган сайловларга ўзларининг энг ақш, энг фидокор ўғил-қизларини депутатликка номзод қилиб кўрсатмоқдалар. Совет депутати эса халқ хизматкоридир. У меҳнаткашларнинг энг зўғу оруз-умидларини рўёбга чиқаришга талаббўсқор ва сабаби бўлади. Совет депутати сайловчиларнинг иқбол ва қўқосини кўзда тутиб иш қиқувчи халқ вақилдир.

Маия, агитпунктда ўғтирбўсқор фидор шў халқлар гирдобиди мавж уради. Атрофдаги одамлар, агитпунктдаги ортастик, дилқўшодли ўзига жалб қилади. Чўнки бу эрда

ИБРАТИ АГИТПУНКТ

сайловчилар учун қўлайлик ярати берилган. Агитпункт ҳўзурда мўъжазгина кутубхона ташкил этилган. Одамлар бундан Совет сайлов тартибига оид истаган китобларини топиб олишлари мумкин. Оммавий-сиёсий ишларнинг ҳақийқий марказига айланиган агитпункт айнақса оқимолар гавкум бўлади. Негачи, бу эрда турли маълумларда лекция-суҳбатлар ўтказилди ҳамда илмий-оммабон ва бадиий филмлар намойиш қилинди. Булардан баъзиларини омма-ном айтиб ўтиш жоиз: «Совет кишиларининг сайлаш ва сайлашни ҳўқуқлари», «Совет сайлов тартиби — энг демократик тартибдир», «Депутат халқ хизматкоридир», «Совет депутати — халқ вақили» деган мавзуларда ўтказилган лекция-суҳбатлар шулар жумласидандир.

Маъмур Исомов етакчилиги қиқилган агитаторлар оммавий-сиёсий, тартиб-ташвиқот ишларини жонлантириб юбордилар. Р. Аб-

дуллаев, Г. Нияхунов, П. Н. Федеряхин, Қ. Исметова, О. Расулева, Л. Фролова, П. С. Белокуров, А. Эргашева, М. Шокирова каби гайратли, қабил олов агитаторлар сайловчилар орасида тўшутириш ишлари олиб бормоқдалар.

— Бу сайлов совет халқининг, шў жумладан Ўзбекистон меҳнат-қўқонарларининг сиёсий фаолиги, яратувчанлиги ижодий қўқолияти ниҳондага ўсган бир шаронда ўтказилмоқда, — дейди ушунга раис Абдурахмон Саидов. Шўнинг учун агитаторларини ҳар дўшмонидан қўқилтириб, фароқроқ ишлатмоқдалар. Меҳнаткашлар, ҳўсусан, ақолида полиграфик ижодат сифатли, гўзал китоблар етказиб бериш ишгидеда тер тўқиб ишлатган матбаахизмларимиз муносиб армуғонлар билан кутуб олмақдалар. Чўнки депутат халқ хизматкоридир. Улар ўз янги номзодларидан катта-катта янгиликлар кутмоқдалар.

А. ВАЛИЕВ.

ИШЧАН АГИТАТОРЛАР

СССР ОЛИЙ СОВЕТИГА ўтказилган сайловлар муносабати билан Хоразм област, Хазореп районидаги Идновон помли қолхозда тарғибот-ташвиқот, тўшутириш ишлари яхши бўлад қўқилди. М. Раҳмонов, О. Абдуллаев, Э. Мақриямов, О. Маширапов каби агитаторлар қолхоз клубларида, дала ший-пошларида ва бевосита иш қойларидида бўлиб, «Совет сайлов тартиби — энг демократик тартиб», «СССР Олий Советига сайловлар тўғрисида Низоми», «Ҳўзирги халқро ақоли» деган мавзуларда лекция суҳбатлар ўтказмоқдалар.

Э. НУРМАТОВ.

ДўСТЛИК ҲАЙКАЛИ

Сергелида бўлганмизми? У республикаимиздаги энг кенжаот шаҳарлардан. Ҳали харитига тўшгани йўқ. Чўнки Тошкентнинг Шарқ-жанубидаги шаҳарчаннинг таржимани ҳоли жуда қисқа. Шаҳар режаси ағилда юз берган йили олинган эди. 1968 йилнинг май ойида қўқилиш қиқилиди. Бир йил ишда шаҳарча бунёдга келди. Ҳамини 150 минг квадрат метр. Унда салкам 20 минг киши яшаб турибди.

Киши рақамлардан қиқилган иш қўқилиш тасаввур этиши қиқили. Унинг ағилнида дўстлик меҳри, қўқардошлик, жасорат етибди. Ҳа 1966 йил баҳорида юз берган табиий офатдан сўнг Тошкентта турли республикалардан халқпарчилар келиди. Бинокорлар Тошкентни қайта тилишани бошлаб юбордилар. Табиий офат юз бергандан кейин бошланасиз қолганлар учун Тошкент яқинида шаҳарча қўқилиш қарор қиқилган эди. Ҳа қўқилиш Ватанимизнинг ҳар чеккасида келган Ҳарбий бинокорлар ағилларига олди.

Зиқиландан ҳафта-ўн кун ўтиб бу эрга бинокорлар етиб келиди. Калинини районидаги «Қорасу» совхозининг макжажўхори

ағилтан ери қўқилиш материаллари сақланганидан жойга айланди. Ҳар кун Сергели темир йўл станциясига кетма-кет материаллар турди.

16 май кўни шаҳардан, чор атрофдаги қиқилқолган бўлажак шаҳар қўқилганидан жойга одамлар келиди. Москвалик архитекторлар Л. Андрющенко ва А. Стременовлар лойиҳаси асосида қўқилганидан шаҳарчаннинг дастлабки уйига пойдевор етқизилди. Пойдевор остида қўқилганидан авлодларга мактаб солинган қўқиначи кўмин дондор бинокор, Социалистик Меҳнат Қарамони Ҳўжя Қосимов, Сергели шаҳри бўливорларга етакчилардан майор Яков Павлов, бинокор-сержант Санд Шариповларга насоб бўлди. Республика партия ва ҳўкумат рақобарлари қатнашган йилнинг меҳнаткашларининг байрамига айланиб кетди. Шў йили июль ойида қўқилган дастлабки ҳўли тўйи бўлиб ўтди. Витебск шаҳридан келган

Николай Пашко бошлиқ комсомол-бешлар бригадаси илк уйни биринчи бўлиб фойдаланишга топшириди. 1967-йил баҳорида шаҳар қўқилиш таомолланди.

Шаҳарчаннинг ҳўсини-жамоли унча-мунча шаҳар билан бас бойлашса аризулиги. Текис, равон қўқалар, даракларга қўқилиган турна қатор икки қаватли ва бир қаватли уйлар кишининг ҳавасини келтиради. Ҳўшбўим бинокорларнинг деворлари қўқини цемент қиқиллар билан қолганган. Бир қарашда шаҳарча боғ ичиди қўқилгандек тўюларди. Чирчиқ даресидан келётган шабада кишига ҳўш ёқарди. Ошқона ва бошлар боғчаларининг ранг-ранг палиталар билан қолганган биноклари бейхўр-этибориниғини тортади. Шаҳарчаннинг қўқ ўртасида универсал магазин ишлаб турибди. «Шарқ» кинотеатри доима ақоли хизматига да. Шаҳарча ўз бозори, бир неча та озиқ-овқат, ҳўжалик моллари магазинига эга.

Кишининг табиати қизик. Ниями қўқурсанг, уни кечаги кун, кечаги ўтмиш билан қиқиласан. Калинини районининг Сергели ёғи-бондаги «Қорасу» совхозида узоқ йил ишлаган кекса деҳқонлар шаҳарча ўрни илгари ташландиқ ер

САЙЛОВДАН —
САЙЛОВГАЧА

бўлганини гапиришади. Эргаш ота Саримқосов, Ақомиддин Асаров, Хайитбой Юсуфовларнинг хотирлашча, бу ерлар илгари сартига сўз тегиб ётадиган тўғай бўлган. Чаяқ-қўқ деб номлашаркан. Свездос номли, «Коминтерн» қолхозлари, «Қорасу», «Ўзғариш» совхозлари у ердан чим олан. Тўғай атрофида юзур қавлаб сув бироз қочирилгандан сўнг бир сиқми эга беда, макжажўхори, шодли ағилтан.

Оқсоқолларнинг гапири эшитганда Ҳарбий қўқуручиларининг шў ерда шаҳар бунёд этиш учун жасорат кўрсатиб ишлаганига қўқил қолтасан киши. Кўнунинг иссини ҳам, ялаш шаронининг ноқўлайлиги ҳам уларнинг иш сўрватини пасайтирмоган эди. Биз Украинайдан келган Николай Сушко бошлиқ бригаданинги саратон қўқил қандай ишлаганига тўғуш бўлганми. Ишб олов сели ёғи-ради. Ҳаммақс қиқиб кетган. Ҳа во дим. Димқонига тўқиллаб ис-сик уради. Николай Сушонинг бригадаси ағиллари Роман Петковский, Михаил Соколов, Виктор Васильев ва Пётр Котевичлар тер қўқиб ишлайпти. Уларга Ўрта Осиёнинг саратон қўқили таъсир қиқилиш мумкинлигини айтганда Николай қўқилди.

Украина билан Ўзбекистоннинг ҳавоси ағча ўхшаб. Фақат бу ерда кун қаттиқроқ исийди. Ҳечини йўқ, ўрганиб кетдик. Иссининг тўшшини кутиб ўтиришга вақт

йўқ. Ҳадемай қўқ келади. Шундан тўшди. Бу уларни бошланасиз қолганлар қутлиги. Шаҳарни иложи борича тезроқ қўқилиш керак.

Иўдшо шаҳарчанни аша шундай қиқиллар қўқган эди. Энди сергелиликлар шаҳарчалари билан фахрланишади. Уларидан ҳам, транспорт қатновидан ҳам, ялаш учун яратилган шарт-шарондан ҳам ҳамма миннатдор.

— Ҳўзир шаҳарчада автомат телефон станцияси, янқита маъшини хизмат кўрсатиш уй

ДАФТАРДА ҚОЛГАН САТРЛАР

ГҶЗАЛ ВОЛТИҚ,
МЕН СЕНГА
О Ш И Қ!

Дилмидегин айтаман очид,
Гўзал Волтиқ, мен сенга очид,
Қараб турсам узок-узокдан
Юрагинга ўхшасан зотан.
Менга ташин сокин онларинг,
Хам шовқини галаёларинг.
Соҳилинга қанча қон оқиди,
Шум ганиларин олс улоқиди.
Қанча жангу талашлардан сунг
Зафар кучдинг,
Ишинг келди унг.
Биз томонда шайнингга

Волтиқ,
Чол-боболар тўқитган кўнж;
«Сени деб тошқин Волтиқ,
Қўлларга қурол олди.
Сени деб жўшқин Волтиқ,
Ев қаншарига солди.»
О, дилқушо ўноқ Балтика,
Қалбинг туташ Адриатика,
Оқ тонг ёсини сенга қўрасини,
Обод бўйсин қўлтиқ;
Сен Пушкинин кўргин
тушингда,

Истеъдодли шоир Хайридин Салоҳ табиатнинг жўшқини очиди, нозик таъво ва ҳассос кўйичси эди. Узинга хос бўёқ ва ранг, ҳис ва оҳанг билан ёзаган шеърлари шувчаки фақат маззаси эмас, балки уша роҳатбахш табиатни ўз меҳнати, пешона инжулари билан яратиб қўйган инсон маҳлули ҳақидир.

Сизга ҳавола қилинаётган шовқини ушбу шеърлари ҳам ана шундай табиат ҳаяжонлари бўлиб, улар ҳали эълон қилинмаган ижод дафтаридан олindi.

Мақтовларга лойиқсан — лойиқ,
Чағалалар учсин тушингда;
Гўзал Волтиқ, мен сенга очид!

ДЕНГИЗДА ТУН...

Уроқ ойга минган бир юлдуз,
Мен ўлтирдим енгил қўнқуз,
Орамизда фазо-кенг денгиз,
Сузар эдик кўп олс еңқа.
Узоқлардан олаичиларинг,
Наҳ-наҳси, товуши эшитларинг.
Биз суваризим йилмиш ва денгиз
Бир метёрада эчкилар эдилар.

Яқинлашиб келганда саҳар
Ериб қирқиди уфқ қарига.
Тун бўйи сузаран қайиқлар
Ханжар урди зулмат бағрига.

РАҚҚОСА

Рақс этади ненец қизи,
Рансизда ҳам бор ранглар.
Гўё балли сузда сузиб
Тутқин бермай янлашлар.
Е лаққата у қасд қилган,
Е лаққа унга рақшди.
Тикиламан ҳавас билан,
Қайнда бунча ўхшашлик?
Саҳна узра сув парис
Сузоққамми? Е балли?
Рақс этади ненец қизи,
Екиман ва хушқилиқ.

ЭСА ҚОЛ,
ШАМОЛГИНАМ

Оқ Шимол, оппоқ Шимол,
Дилганимин яратар.
Шўх шамол, ўноқ шамол,
Қайганимин тебратар.
Тўқиларинг кинида
Қўрқув билмай сузаман.
Висол яқин афтидан,
Дилим билан сезаман.
Эса қол, шамолгинам,
Қайганим сўр билисда!
Ул соҳибқомилгинам,
Кутиб қолди кўрфазда.

Аёл кишининг қўққусдан эшигилган нолаю, фигони сукунатини бузди. Оқжолтой номли ит бошини кўтардию, ялт этиб овоз келган томонга қаради. Нарирок деган ортдан олти товуни эргаштирганча, истар-истамас бир-бир қадам босиб, қаққолаганча хўро келарди.

Аёл киши дарё қирғоғи бўйлаб дод-фарёд қўтарганча чопиб борар, унинг нолаю фигони одамнинг жингар-бағрини тилка-пора қилиб юборарди. Дарё шитобла хайқириб оқар, ўйноқлаб оқётган сув барб билан қирғоғдан тошга келиб урилардию, тўқиларинг кинида учраб номлоқ лиза ортига қайтиб кетарди. Бечора аёл соҳини юлганча қичқириб борарди:

— Хо-о, одамлар, одамлар! Тамом бўлдим, хору-монимга ўт тушди, ёрдам беринглар!
Аёлнинг ноласи дарё шовқини билан қўшилиб кетмоқда эди. Оқжолтой сакраб ўрндан турдию, аёл ортдан югурди. Нариги қирғоқда кетаётган отлақлар ҳам гап гимадалигига тўшунмай ханжар биланча таққа тўхтаб қолдилар. Сўнг дам ўтмай дарё оқими бўйлаб отларини чоптириб кетдилар. Қишлоқ чеккасида ариқ қанчалар бир неча киши ҳам қичқириниб эшитиб, ишларини ташлабдилар-у, ҳеч нарсига тўшунмай овоз келган томонга қараб, ўзларича гапирар бошладилар:

— Тинчликми ўзи?
— Кўндир дарёга тушиб кетганга ўхшайди.

КЎЗИМ ЙЎЛИНГДА

— Бўлмаса юринглар, ёрдам берайлик.
Улар кетмону белкуракларини ташлаб, дарё томон югуриб кетдилар.

(ХИКОЯ)

Етти яшар Батима йўлда чопиб келганда ариқ қанчаларга дуч келиб қолди. Батима темирчиннинг янча-ю, ёлғиз қизи. Шўх табиатли бу қизнинг айтгани-айтган, дегани деган. У доимо ўғил болалар билан ўйнади. Бир кунги онаси қизини ёнига ўтқазди, бўлди, энди қизлар билан ўйнади, деганида. Батима онасининг бўйиндан кўчганча эргашди:

— Ойинжон, ахир мен фақат Жеткин билан ўйнайман-ку! Қойиним, ойинжон. Жеткин укам-ку, ахир, — деганида.

Ҳақиқатан ҳам Жеткин ундан икки яшар кичкина, у амакиси Мамбетнинг ўғли эди.

Мана, тўрт йилдан-бери Мамбет фронтда итдан йўлда жанг қилганди.
Мамбет хат Эса доимо ўғли Жеткин номига жўнатарди.
Нихоят, уруш тугаб, галаба кўни этиб келди. Мамбет ўғлига шу маъмулда хат ёзиб юборди: «Дилбандим Жеткин! Тез орада уйга қайтаман. Отангиз кут. Машинада бораман».

Жеткин бу хатни олган, севинчдан боши осмонга етиб, қалби лиммо-лим қувонган бўлди. Туилари уйқуси келмай, онасига: — Ойи, ойинжон. Отам машинада келадилар-а, тўғрими? Отамнинг ўзим кутиб олам-а? — каби саволларни беравериб, уни ҳоли-жонига қўймади.

Онаси Эса уйқу аралаш: — Ҳа, жоқ ўғлим, отангиз ўзинг кутиб оласан. Улай қолди.

Энди қўзичорам, — деб эржаларди. Жеткин уйқудан қўзғилиб очардию, ўрнидан туриб кўчага чиққанча онасининг йўлга кўз тутиб ўтираварди. Узоқдаги доводдан чанг қўтарилганини кўрдими, тамом: «Машина келаяти! Отам келаятилар!» деб суюниб қичқирганча дарё қўрғи томон чопиб кетарди.

Шунда онаси ўғлининг кетидан: — Тўхта, Жеткин, у ёққа борма, кўприк ёмон, сувга тушиб кетасан! — деганча қойиб қолаварди.

Бироқ Жеткиннинг қўлоғига гап кирмас, кўприкнинг омонатлиги ҳаёлига ҳам келмасди. Қайтага дарё устига солинган осма кўприкнинг ҳар қадам ташлаганида гичирлаб ликиллашган унга хуш ёқарди. Бола, ёш бўлганлиги учун ҳавф-хатарини ўйламас, ўзини ўтгайм-чўқайм урараварди. Онасининг: «Кўприк ёмон, сувга тушиб кетасан», деган сўзига парво ҳам қилмай, худди ўзигадек диққатлаб кўприкдан ўтиб олди.

Жеткин ўқдек чўчи келаятган машинага тикилиб қараркан: «Машина қачон ёнигга етиб келаркин-а? Отам қачон машинадан кўприкни-а?» деб машина етиб келишини сабрсизланиб кута бошладилар. Бироқ натта машина Жеткиннинг ёнидан моторини гувиладилар, ортдан чанг тўзон кўтарганча ўтиб кетди. Жеткиннинг тарвузи қўлтигидан тушиб, йиллаворай-йиллаворай деб машина ортдан мўлтираганча қараб қолди.

— Жеткин, юр уйга! — деди унинг ортдан етиб келган амакисининг қизи Батима.

У истар-истамас келган йўлга қайтди. Улар ўзларини овутиш учун ҳар замон-ҳар замонда топ отишиб ўйнаб келардилар.

Батиманинг янча ўзи ўқираб йилганда чопиб келарди.

Қиз азбаройи ўзини йўқотиб қўйганидан ҳет гапиролмасди:

— Нима қилди, тинчликми, Батима? Нета йиллашсан, айтсангиз-чи? — деб сўрашди йўлда учраган одамлар.

Батима йиллашганидан энтикиб гапиролмас, зўрға: — Жеткин қўяпти!... — дея олди холос.

— Е худойим-ей! Нималар дедилар!

Одамлар қилаётган ишларини ташлаб дарё томон чопиб кетдилар.

Асов дарё болани бағрига олганча оқибди кетмоқда эди. Бола дам сув юзига қалқиб чиқар, дам кўринмай оқиб борарди.

Воқеадан хабар тошган Жеткиннинг онаси:

— Вой, одамлар! Жигаргўшамни кутқаринглар! Ёрдам беринглар! — деганча фарёд қўтариб бораркан, йўлдаги тошга қоқилиб, йиқилиб тушди. Бечора она йиқилганча парво ҳам қилмай, оқиб бораятган дилбандан кўз узмас, шашқатор кўз ёши тўққанча одамлардан нажот кутар, шу онда жигаргўшасини қутқариб чиқиш учун ўзини дарёга ташлашга шай турарди.

(Давоми 4-бетда).

Муз устида...

МУЗ УСТИДА БАЛЕТ! Бу го-
ят мураккаб ва масъулиятли санъат. Зотан, балет санъатлари ичидан энг мураккаби ҳисобланади. Чунки унда айтомқич бўлган фикринг, спектаклнинг го-ва мазмунини фақат ҳаракатлар орқалигина ифода қилиш лозим. Балет ижрочиси айни вақтда рақс санъатининг барча имкониятларини пухта билиши даркор. Муз устида ўйнаш эса янада машаққатлироқ.

Ленинградлик санъаткорлар репертуарида энг яхши асарлардан бири «Чинни сарой» деб аталади. Композитор П. И. Чайковскийнинг икки кўринишли балет спектакли ўзининг жозибадорлигини, нафис ва чиройли рақслари билан томошабинлар диққатини жалб қилди. Спектакль ижрочиларида Елена Алексеева, Лариса Литвиненко, Ирина Филиппова ва бошқалар юксак ижрокчи маҳоратини кўрсата олдилар.

Ансамблининг бутун мамлакатимизда мухрат қозонишда унинг бош балетмейстери Константин

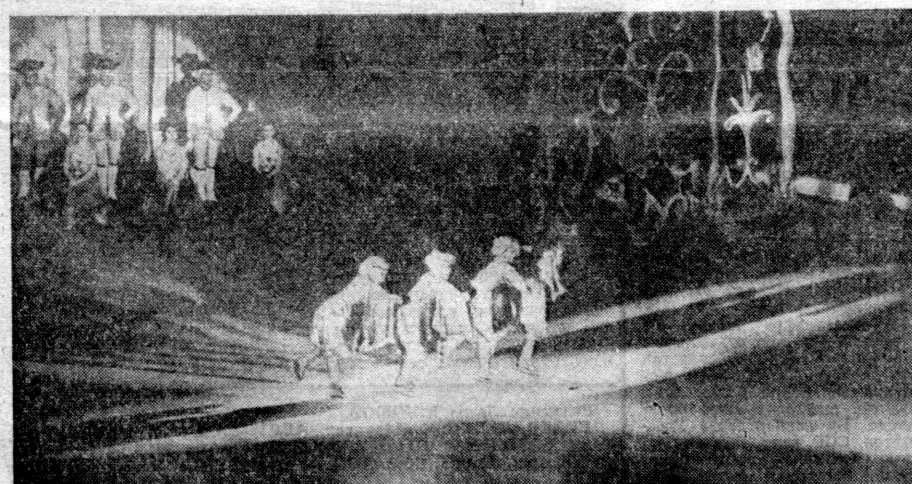
Боярский, музича раҳбари ва дирижер Лер Коржин, дирижер Людвиг Яновский, машгулот ўтказувчи балетмейстерлар РСФСРда хизмат кўрсатган артист Галина Лирожная, Дмитрий Кузнецов, Алексей Янгин, конькида учин бўйича тренера Эдуард Венгелевский, Владислав Шевляков ва бошқаларнинг хизмати каттадир.

Коллективнинг репертуари го-ят бой ва ранг-баранг. Томошабинлар «Висол ошқоми», «Ҳазин яроқлар», «Олтин бошқор», «Бизнинг ёдгорлик» каби рақсларини аҳоли-аҳоли томоша қилмоқдалар.

Биз санъаткорлар ҳузурига бориб, улар билан суҳбатлашдик. Ленинградлик санъаткорлар пойтахтимиздаги янги спорт саройи ҳақида ҳаёжонлиб сўзлашди.

Тошкентнинг кун сайин ямол очиб бораётганлигини эшитгандик, — дейди ансамблининг бош балетмейстери Константин Боярский. — Энди шаҳарни ўз кўзимиз билан кўриб, бу фикрнинг тўғри-

лигига ўла ишонч ҳосил қилдик. Кўпгина муҳташам жамоат ва турар-кой бинолари қад кўтарилди, янги-янги кўчалар, хибон ва боғлар барпо этилди. Доҳий Влади-мир Ильич Ленин номи билан аталган натта хибон нақадар файзли, қўрқам. Айниқса, мана бу спорт саройи студентлар шаҳар-часининг ҳуснига ҳусн қўшибди. Саройнинг илк пардаси бизнинг томошаларимиз билан очилгандан го-ят хурсандимиз. Тошкентлик санъат ва спорт мухлисдари томоша-ларимизни гулдурс қарсақлар билан кутиб олаётганликларидан шодлигимизнинг чеки йўқ. Санъаткорларимиз ўз номерларини қийналмасдан, эркин бажаряптилар. Чунки бу ерда номерларни қўйилгандайке намойиш қилиш учун барча имкониятлар муҳайё экан. Уйлаймизки, бу янги ко-нона тошкентликларнинг доимий се-вимли маскани бўлиб қолади.

„БОЛЬШЕВИКЛАР“НИНГ МУВАФФАҚИЯТИ

СОВЕТ театри Лениномасининг мумтоз ижодкорларидан бири драматург Михаил Шатровнинг ижодида улуг инсон ва доҳий В. И. Ленин ҳаёти ва давлат фаолиятини акс эттириш марказий ўрнини тутди. Ўзбек томошабинлари ҳам унинг «Революция номи билан» ҳамда «Олтинчи июль» деб аталувчи тарихий драмаларини кўришга муяссар бўл-

ганлар. Эндилкида улар Москва-нинг пешкада театрларидан бири «Современник» саҳналаштирган «Большевиклар» драматини ҳам ўз саҳналарига кўриб, драматург ва актёрлар маҳоратига қўйил қолдилар.

«Большевиклар» драматига Ленин ҳаётидан бир кун — 1918 йил 30 августда бўлиб ўтган фожияли воқеа, «Севикли доҳиймизни» Каплан томонидан аралаш воқеалар асос қилиб олинган. Спектаклда асосан Ленин гвардиясига мансуб бўлган йўл атрофида давлат арбоблари, ҳалқ комиссарларининг сардорати, шойла партия-мизнинг ҳалқ билан чамбарчас алоқада бўлиши, ҳалқ ва партия Марказий Комитетининг доҳийга

чексиз муҳаббати моҳирона тас-вирланган.

Бу мураккаб драмани РСФСР ҳалқ артисти, Давлат мукофоти лауреати, театрининг бош режис-сери О. Н. Ефремов саҳнага қўйган. Рассом П. М. Кириллов жу-да қўлай, ҳаётий ва асар тосини очишга ёрдам берадиган декора-циялар яратган.

Спектаклда Свердлов ролида — РСФСРда хизмат кўрсатган артист Е. А. Евстигнеев, Загорский ролида РСФСРда хизмат кўрсатган артист О. Н. Ткачев, Кол-лотай ролида РСФСРда хизмат кўрсатган артистка Л. М. Толма-чева, Шюрпа ролида артист В. Н. Сергачев, Крупская ролида Г. М. Соколова, Ульянова ролида Е. Ю.

Милнотти, хирург Минц ролида — О. Н. Чайка, Лениннинг шо-фери Гиль ролида С. В. Сазонть-ев ва бошқалар ўз образларини қиймага етказиб ўйнаб, томошаби-ларда зўр ихлос уйғотмоқдалар. Икки кун сурунсига кўрсатил-ган бу тарихий спектаклни тўрт минга яқин томошабин кўрди.

Театрнинг гастроль спектакла-ри орасида «Одйи воқеа», «Ги-лаваний учрашув» томошалари ҳам пойтахт томошабинларида зўр қи-зқилиш уйғотганига ишонамиз.

Суратда: «Большевиклар» спектаклидан кўринишлар.
С. Маҳмадов фотолари.

ИККИНЧИ ЯРИМ АСРГА ҚАДАМ

Ҳаёт календарига назар ташла-
сак Ҳамза номидаги ақоиб те-
атрининг ижодий тарихида биринчи
ярим аср низоҳсига етганининг
шоҳиди бўламиз. Ҳа, унинг ик-
кинчи ярим асри бошланди. Ут-
миш йиллар театр саҳнасида
ижод қилган ақоиб актёрлар —
бу санъат қоҳонисининг меъмор-
лари, қудратли кўчлари эканини
кўрсатди. Бу ерда биз театр эли-
ли даражиди реалист санъат
санъатининг юксак талабларига
та содиқ қолганини кўрамиз. Ҳам-
за театрининг ҳаминча замон бил-
лан ҳамнафаслиги ушбу садоқат-
да ўз ифодасини топти.

Антик дунёда Аристотель то-
монидан берилган «Саҳна санъа-
тининг асоси» — унда ҳаракат
қилувчи инсонлар» деган таъриф
қўйиш даражаси Россияда К. С.
Станиславский ҳамда В. И. Неми-
рович-Данченко томонларидан
қувватли, тараққийлаган оми-
ли бўлди. Антёрга берилган бу-
дай баҳо бизнинг ўзбек отахон
театринининг таърибидан ҳам
исботланади, синилади.

Ижодкорлар ичиди актёр каби
томошабин билан тез-тез юзма-юз
келадиган, у билан тез-тез «дара-
лашадиган» санъаткорлар камдир.
Саҳна санъаткорлари спектаклда
кўриниш учун биринчи қадамда-
қўрқоқ зал билан иккинчи муҳитни
эгаллаш мақсадида қанчалар ма-
ҳорат кўрсатишларини ҳис қила-
миз. Чунки актёрлик касбининг
ўзинга ҳосили бор, у эса замон-
дошларимизнинг онги ва туй-
лаш шаклланишига таъсир этиш
қудрати бўлиб ҳамина томоша-
бин билан бир ҳаётдан нафас
олишга даъват эди. Томошаби-
лар ҳаётдаги ҳақрамонларга
эргаштириш қўлай санъат асар-
лари яратган ҳақрамонларнинг
фазилашларини ҳам уларнига син-
диришга, уларни идеал қилиб
олишга интиладилар. Шу сабаб
бўлса керак Абдор Ҳидоятлов,
Шуккур Бурхонов, Сора Эшон-
раева, Олим Ҳужаев, Обид Жа-
лилов ва бошқа атоқли санъат-
корлар яратган саҳнавий ҳақра-
монлар ҳалқ орасида афсонавий
баҳодирлар даражасида мухрат
қозонди. Санъатининг бундай қуд-

ратини театр асосчилари Ҳамза
Ҳажимзода, Машон Уйғур, Яким
Бобожониди ҳамда уларнинг шоғир-
лари яхши тўшундилар. Усто-
ларнинг таълимига кўра актёр-
лар авлоди бутун эътиборларини
давриймизнинг асосий жараёнлари-
ни ифодалашга қаратмоқдалар.
Замоннинг илгор гоиларини ҳалқ-
чилик билан, партиявий позици-
яда туриб тарғиб қилишларини
ўзларининг мақсадлари деб била-
дилар. Ҳамза ва Уйғурларнинг
кўрсатмасига кўра артистлар
персонажларини туйғуларини
«ўйнаш»лари керак эмас, аксинча
уларнинг ҳаёти билан янмақола-
ри зарур. Ҳар сафар саҳнага чиқ-
канда мукамма, ёрқин, таъсир-
ли ҳақрамон қиёфасини кўрсатиш-
га интилиш — ҳар бир актёрнинг
ижод программаси бўлишини тақ-
казо қилди.

Театрнинг санъаткорлари клас-
сик образларда ва тарихий драма-
лардаги ролларда замонимиз учун
ҳамоҳанг бўлган мазмунни бериш-
га куч сарфламоқдалар. Театр
меъморларининг талабларига ҳар
бир артист ҳатто салбий образлар
талқинида ҳам соҳна, синфий мо-
ҳитни кўрсатишга эришилларини,
психологик янхатларини чу-
қурлаштириш зарурлигини олдин-
га сурдилар.

Актёрлик ижоди кўшиқлари,
уфқлари бегоҳи бўлишдан катъ-
би назар актёр тақдирини ва омади
унга берилган рола боғлиқлиги
даражаси ҳар бир артист ўз ма-
сулга эга бўлмоғи, нафасмий ке-
рак. Ҳақиқатан ҳам Ҳамза театр-
ининг энг яхши актёрлари тақри-
банси таҳлил қилиб кўрсак,
ярим аср мобайнида актёр маҳу-
ратини, актёрнинг санъатга қўшган
улуғлиги, санъаткорнинг ҳаёт воқеа-
ларига муносабати, ҳаёт проблем-
ларига гоили, эмоционал эътибор
бериши масалалари ижобий ҳал
қилинганлигининг гувоҳи бўламиз.
Ҳа, актёрнинг санъатдаги ўрни,
унинг партиявий ва ижтимоий по-

зицияда туриб режиссёр ва дра-
матург мақсадларига ўз қабилни
ҳамоҳанг қилиб рола ўйнашиди.
Бундай ҳол Ҳамза номи
театр артистлари ва режиссёрлари
фақат ўзбек саҳна санъатигагина
эмас, айни чоғда кўпмиллатли
совет театри санъати хазинасига
бебаҳо дурдоналар қўшишларига
сабаб бўлди. Бундай маънавий
бойликлар — бадини маҳорат да-
ражаси юксак, партиявий ихлос
билан яратилган спектакллар ва
ундаги роллар билан баҳоланади.

Ҳамза театри берган хазиналар
унинг тарихига назар ташлаш
тақозо қилади. Ушбу саҳнавий
дурдоналар социалистик санъат-
нинг гоили-бадини принциплари
билан чамбарчас боғлиқлиги ту-
ғайли, янги дунё кишининг,
ижодкор ва қурашчи инсон харак-
терини очиб билан чамбарчас бо-
ғланганлар. Совет актёрлик санъа-
ти қанчалар миллий бўқларига
бой бўлмасин барибир бу кўп қир-
ли ижода социалистик табиатни
ҳис этиш ва пайқаш керак.

Ўзбек театри саҳнасида икки-
юбга қадар бўлган даврининг ҳар
қил қурашчилари садо берди. Биз
унда озоқлик ва адолат учун ку-
рашга интилаган меҳнатқашлар ти-
лини, ҳалқ ғами билан яшайдиган
эңгилларини, ўзбек ва бошқа
социал миллатларнинг шаклланиш
даврийда эңгиллар, ишчилар, деҳ-
қонлар намоёналарининг харак-
терини, шунингдек қўпгина қи-
яларда тинчлик, демократия ва
тараққий учун кураш олиб борган
қурашчилар образларини учрат-
дик. Хоржий Шарқ маззуи ал-
инкиса Ҳамза театри ҳаётида ай-
рим актёрлик тематика со бўлиб
қолди. Бундай тармоқларда бў-
лишини биз театрининг ижодий йў-
лига назар ташлаганда идрок эта-
миз.

Санъат хазинасига ҳисса қўшиш
ҳақида гап борганда фақат мил-
лий театрлар актёрларининг му-

ваффақиятларидан ҳосил бўлган
иқидий самара ҳақида ҳам тўхта-
либ ўтишимиз шарт.

Актёр томошабинларга ўз ҳал-
қига хос бўлган руҳий фазилашлар
нинг тарғиб қилиди. Ҳаёт ҳақиқати-
га ўзига хос йўл билан ёнидош,
уларни эстетик жиҳатдан баҳолаш
фақат оригинал асарларда рола
ўйнаганда кўрилади деб айтиш ха-
тодир. Актёрнинг ижодий ўзига
хос услуби, рола ва унинг талқи-
нига ёнидошли ҳар қандай ижода
қўришмоғи мумкин. Пьеса автори
образнинг композицияси, унинг
оҳандорлиги, ички ритмиси, туй-
ғуларини шакллантириш ҳақида э-
стетик ўтса да, кўз янхатдан бу
белгиларни ижрокчининг ўзи топа-
ди. Шу жиҳатдан Ҳамза театри-
нинг актёрлари ижодаги назар
ташласак, тарихида асарлариди
«қўшбо» ижодий тасвирларини
қўшиб ҳаётга оригиналдек янги-
лаштиришга уринишга қўрамиз.

К. Тренев ва Н. Погодин, К.
Симонов ва А. Корнейчук, А.
Штейн ва Л. Шевин, Н. Хикмат ва
З. Раблев пьесаларида, Ч. Айт-
матов ва Ю. Фучик, Р. Тагор ва
М. Дю асарлари инсценировкала-
ридан ролларда биз Ҳамза теат-
рининг совет театри маданияти ха-
зинасига «бўй, гоили-эстетик то-
лимавар қўшганлигини ижод кў-
рамиз. Шунингдек, айрим рус ва
Гарбий Европа классиклари —
Островский ва Гоголь, Чехов ва
Горький, Шекспир, Шиллер ва
Софокла асарлариди айрим рола-
лар ижрокс ҳам бу улуғлига қўши-
лади. Шундай қилиб «Ижодий ўзи-
га хослик» тушунчасига миллий
спецификани ёрқин кўрсатувчи
бўқлар, ҳалқнинг янаша шароити-
да маълумга келган урфлар ки-
ради. Бу эса саҳна асарига сай-
қал беради. Бадини воситалари
туғилди, эстетик ағналардан зан-
жир ҳосил бўлади.

Коммунизм қурилиши даврида
миллий маданиятлар жуда ҳаётий

ва бой имкониятларга эга. Бас,
шундай экан, ҳалқнинг қайси бир
ағналарига ҳозирги социалистик
ҳаётимизга монанд келадиги, қайси
бири унинг миллий ўзига ҳослигини
мустаҳкамлайди ва бошқа ҳалқ
ларга қандай маънавий таъсир ўт-
каза олади? деган саволлар туғи-
лиш мумкин. Ҳар бир миллий
санъат, умумийтўғр ҳазинасига
қўшилмиш учун, яратилаётган
спектакль фақатгина бир халқ то-
мошабинларига тўшунлар ва қи-
зқарли бўлиб қолмаслини шарт.
Ленин ҳар қандай миллий асар
бирдан бутунлиқ билан қўриб
белгиларни ижрокчининг ўзи топа-
ди. Шу жиҳатдан Ҳамза театри-
нинг актёрлари ижодаги назар
ташласак, тарихида асарлариди
«қўшбо» ижодий тасвирларини
қўшиб ҳаётга оригиналдек янги-
лаштиришга уринишга қўрамиз.

К. Тренев ва Н. Погодин, К.
Симонов ва А. Корнейчук, А.
Штейн ва Л. Шевин, Н. Хикмат ва
З. Раблев пьесаларида, Ч. Айт-
матов ва Ю. Фучик, Р. Тагор ва
М. Дю асарлари инсценировкала-
ридан ролларда

КУЗИМ ЙУЛИНГДА

ганча ҳаяжонлиб-тўғрига бонди. Ингитнинг соғинариги шамол йилар, у эса атрофга суқданиб борарди.

Хаво очик, тоғ ҳавоси киши кайфиятини янада хушнуд этарди. Олатов қўққис осмонга бўи чўзган. Қўшқоннинг таъриф-таъсифига сиймайдиган гузаал мақбараси кўзи ни қувнатади. «Эҳ! — йўлади Ингит. — Мана биз ўсиб-ўлғайган баландликлар, мана ҳамма ёққа оби ҳаёт берадиган дарё».

Ингит тоққа, дарёга қанча боқмасин, барибир кўзи тўймас, худди узоқдан севикли дилдорини кўриб қолгандай юраги гутгун урар, тугилиб-ўсган она ери кўзига олов бўлиб кўринади.

«Эҳ, не не Ингитларга киндик юни тўкилган жойига қайтши насиб бўлмади-я», — деб ачирди Мамбет.

Узоқдан ййовда ўтлаб юрган бола кўриди. Дарё бўйида кўм-кўк майса билан қопланган ялангач тастабил ётарди. Қишлоқ уларни кўзга ташланди. Даракт новдалари шамолда оҳиста силкинарди.

Мана қишлоғимиз! Қаранглар ариқ қазинияти. Анчагина киши ишлабдиганга ўхшайди, — деди Ингит қувонч-ла қичқириб.

— Фронтига кетаётганимизда дил-бандим Жеткин энди этак-чечак қилиб юраётганда Хоҳир у нима қилаётганимиз, балки кучукчаси билан ўйнаётганлиги, ё мен ҳақимда ўйлаётганимиз? Хотиним сўнгги хатиди: «Ўғлинг эртадан-кечгача кўлингга кўз тутайди, машинани кўриб дегунча, отам келаяпти, дегани деган».

Хоҳир ўғлим мени йўлда кутиб олса-я деб ўйлаётганми...

Майор Мамбет қўққисдан машина кабинасига урди. Машина тақна тўхтади.

— Ҳа, тинчликми? — сўради шофёр.

— Биродар, қишлоғимизга етиб келдим.

— Қани, йўлда ўғлинг кўринмаптику! — деди сапсарик бир йигит.

Боласи тушқур ўйинга алаҳсиб кетгандир-да, — деди баланд бўйли, ягирдор киши хотиржам. — Ахир кун бўйи йўлда пойлаб ўтиролмайдик-ку.

— Юрилар, бизникида бир оз дам олиб кетасизлар. Меҳмоним бўлинглар, қани, тушинлар машинада, — деб ҳамроҳларини ўйинга таклиф қилди Мамбет.

— Кў, биродар, — жавоб берди ягирдор йигит, — бизнинг болаларимиз ҳам орақиб, кутти шалти. Тасаруф уйимизга бораёлик! Қани оғайиллар, хайрлашаёлик!

Мамбет дўстларини кўлини қаттиқ сиқиб хайрлашган, машина нақарб тушди. Қопчасини кўзига олиб, шинелини елкага ташлади, машина кўздан қойиб бўлгунча кўл силкиб ҳамроҳларини кузатиб қолди.

Мамбет тезроқ ўйинга етиб олишга ошқарди. Йўлдаги ҳар бир аризма нарса ҳам кўзига оловдек кўриниб, тобора ҳаяжонли ортиб борарди. Унинг қалби лиммо-лим қувончга тўлганди, у катта-катта қадам ташлаб тез юриб борар, елкасидаги шинелини эса шамол ҳилпирайтиб йиларди.

Мамбет кўпригининг ўртасига келганда қўққисдан дарёга қарадию, одамларнинг нимадандир ташвишланиётганликларини сездди. Ёрдагилар ҳам, отдагилар ҳам у ёқдан-бу ёққа югуришарди. Бир отлик шитоб-ла отини чоптирганча нариги қирғоққа ўтиб кетди. Аёллар кўларини силкиганча унга дарё оқаётган томонини кўрсатишарди. Мамбетнинг юраги ховлиқиб кетди, у илдамлик билан кўприкдан ўтдию, одамлар тўп-ланиб турган ерга ошқиди. Мамбет томон юриб келаётган қоп-қора соқоли киши қаршисида келаётган Ингитни кўрдию, турган жойидан доғ қотганча ҳайратланиб сўради:

— Мамбет, сенмисан?

Мамбет бир вақтлар темирчи акиси билан ишлаган Чакнини дарров таниб:

— Чакни! — деб юборди.

— Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

— Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан? — Ҳа, кардошим, омонимсан?

Юзи донадек оппоқ оқариб, лаби кўм-кўк кўкариб кетган бечора она бир чеккага чиқиб турди, у турган жойида дид-дид, титтарди. Чол тўтри бола ёнига келаётган жангчинни ҳам йўлтаси келмай: — Ўғлим, болани ўз ҳолига қўй, — деди. — Бола пақирини бир асради-да, Боланинг умри узоқ экан, кутқариб чиқинди. Оғиз бурнидан сув келяпти, хуши ўзига келиб қолса керак, — деди.

Мамбет елкасидаги шинелини ва кўлидаги қочқинини ерга қўйиб, ерда ётган болага яқинлаша бошлади. У боланинг кўлини ушлаб кўрди. Томирини уриб турарди. Сува кўп бўлганидан танаси музлаб кетганди. Мамбет эҳтиёткорлик билан боланинг кўлини дам юқорига кўтариб, дам пастга тушира бошлади. Боланинг ёнидан ҳеч қаерга жилмай ётган от эса болага ёрдам кўрсатаётганларидан хурсанд бўлгандек, думини лиқиллатарди.

Аста-секин боланинг ранги ўзига кела бошлади, кўл-оёқлари эса илқилқил югуриди.

— Кимнинг боласи? — сўради Мамбет оппоқ соқоли кишидан.

— Боланинг ота-онаси борми? Қани улар?

— Бола шу қишлоқлик, — жавоб берди чол. — Отасининг кимлиги номаълум. Ўғлим, кўриб турибман, жангдан эсон-омон қайтисан. Бахтининг бор экан, Қўлинг ҳам енгил бўлса керак, Боланинг ҳаётини ўзинг сақлайсан. Ота-онаси сендан ўла-ўлгунча хурсанд бўлишарди.

— Мамбет, бу сенмисан? — қичқириб юборди анча нарида турган унинг хотини. Мени айблама, бу ҳеч қутулмаганда бўй берди. Жеткин сени кутаман деб йўлга машина пойлаш учун чиқиб кетганди, сўнг...

— О, одамлар! Наҳотки, бу бола менинг Жеткиним бўлса? Тушиним-ўғинимми?

Ота бориб ўғлини даст кўтариб олди.

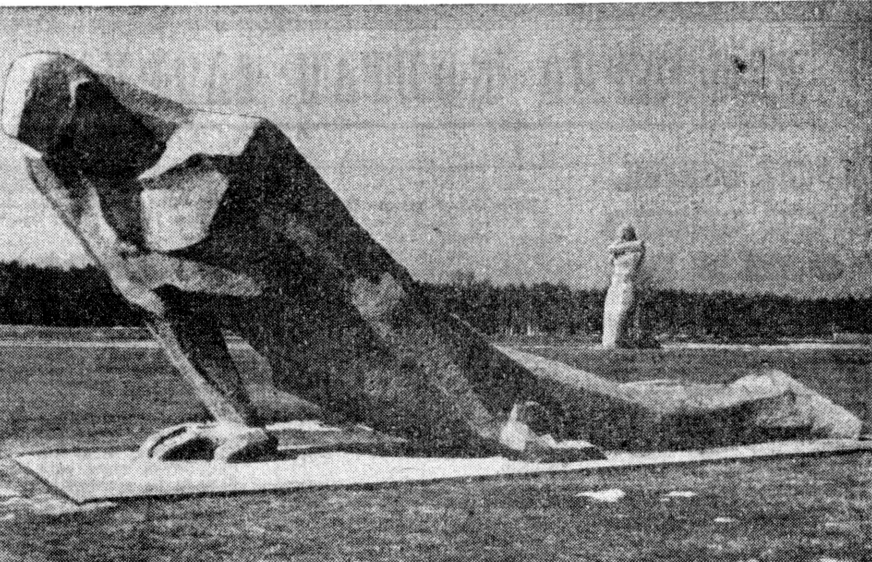
«Бвуз душманлар бизга хиёнаткорона ҳужум қилганда эди, — ўйлади у, — шу ўтган йил давомида ҳаммаҳалат билан ишлаб асов дарёни аллақачон йўлга солиб олган бўларди, бундай бахтсизликлар бўй бермаган бўларди».

— Азиз дўстларим! — деди Мамбет айқириб оқаётган дарёни кўрсатиб, — душманини енгиб соғ-саломат қайтиш. Мана, осула ҳаёт бошлади. Мен саклаб билан биргаман. Шу асов дарёни йил-лаб, ариқларга сув чиқарамиз!

Қаттиқ овозини ошитарган Жеткин асосий сўзларни очди. У отасига қараб жилмайди. Мамбет дилбандини қаттиқ бағрига босди.

Асов дарё эса кўпик сақратганча оқарди.

Марҳамат ЖўРАЕВА таржимаси.

Латвия ССРнинг Саласпилс шаҳрида фашистлар террори оқибатида ҳалок бўлганлар хотирасига ёдгорлик аниқлади. Мазкур ансамбль муаллифлари архитекторлар Г. Асарис, О. Закаменский, О. Остенберг, И. Страутманис ва ҳайкалтарошлар Л. Буковский, Я. Зарин, О. Скрайнин. СУРАТДА: мемориал ёдгорлик. Е. ФАДЕЕВ фотоси. (ТАСС).

МЕҲР ЧАШМАСИ

Б ОСИМ-БОСИМ кўнгирик овози эшитилди. Рауф ака эшикни очди. Остонада юзлари терга ботган нотаниш киши турарди.

— Бозовта қилганим учун уэр. Рафиқанинг ахволи жуда оғир. Уни яқиндагина клиникага олиб келдик, ёрдам берсангиз...

— Ҳоҳир чиқаман, — деб Рауф ака уйга кириб кетди. Бироздан сўнг кийиниб чиқди. Меҳмон билан клиникага қараб йўл олди.

Юрак-қан айланиш патологиясини ишлаб чиқиш, гипертония, инфаркт-миокард каби касалликларнинг тез-тез содир бўлиши сабабларини аниқлаш, уларнинг олдини олиш ва даволаш масаласида Рауф Абдуллаевнинг илмий ишлари шундай мураккаб бўлган.

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...

Рауф ака шундай мураккаб бўлган ишларни шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб, шундай қўлдан кўриб кўриб...